

YAZI NASIL YAZILIR ? SORUSU ÜZERİNE BİR İNCELEME

YAZIM TEKNİKLERİ VE YAZIMIN SIRLARI

RIDVAN OT

YAZININ ÇOK BİLİNMEYEN TEMEL KURALLARI

İÇİNDEKİLER

- GİRİŞ

Giriş bölümünde,kitabın yazılış amacı kısaca açıklanacak ve kitaptan en fazla nasıl istifade edileceğinden söz edilecektir.

- SÖZCÜKLER

Metin oluştururken kullanılan,çeşitli cümleleri birbirine bağlayan birtakım ögeler olan sözcüklerin, kitabın bu bölümünde anlam açısından açıklaması yapılacak,metinde kullanım bağlamında farklarından bahsedilecektir.

- CÜMLELER

Farklı sözcüklerin uygun ekler kullanılarak bir araya getirilmesi ile meydana gelen cümleler kategoriler halinde sıralanacak ve amaçlanan düşünce doğrultusunda nasıl kullanılması gerektiği belirtilecektir.

- NOKTALAMA İŞARETLERİ

Çok bilinmeyen bir yönüyle,paragrafta şekil olarak değil anlam bağlamında kullanım özelliği taşıyan noktalama işaretleri bu başlık altında irdelenecektir.

- SÖZ SANATLARI,KURGU VE PARAGRAF

Cümlelerin nasıl bir araya gelerek paragrafı meydana getirdiği,paragrafın oluşturulmasında önem taşıyan kurgunun ne anlama geldiği açıklanacak ve söz sanatlarından bahsedilecektir.

- METİN ÇALIŞMASI

Kitabın son bölümü olan metin çalışması bölümünde kitabın önceki bölümlerinde bahsedilen kurallar kullanılarak nasıl metin oluşturulacağı örnek çalışmalar üzerinden gösterilecektir.

GİRİŞ

En basit ifadesiyle metin yazmak, amaçlanan duygu ve düşünceyi ifade edebilmek yazılan dilin özelliklerine hakim olmayı gerektirirse de esasen dilin özelliklerine hakim olmaktan ziyade, yazı yazmak dilin felsefesini ve matematiğini anlamak ve amaçlanan duygu ve düşünce ile bu bilgiyi sentez etmektir. Dolayısıyla bu çalışma örnekler aracılığıyla temel dil bilgisini açıklamayı ve özellikle örneklerin sık tekrar edilmesiyle de dil-matematik ilişkisinin kavranmasını amaçlamaktadır. Mesela; bir bağlacın ne anlama geldiği, metinde anlam açısından nasıl kullanım özellikleri taşıdığı yazıda temel dil bilgisini oluşturan elemanlardan biridir. Temel dil bilgisinin yanında bağlacın kendisiyle yakın anlamlı diğer bağlaçlardan farkının ne olduğu, hangi durumda hangi bağlacın kullanılması gerektiği gibi özellikler dil-matematik ilişkisinin temelleridir. Bağlaçlardan yola çıkarak temel dil bilgisi ve dil-matematik ilişkisinin ne demek olduğundan kısaca bahsettikten sonra kitabın vurgu noktası olan dil-matematik ilişkisi konusunu detaylandırmak istiyorum. Dil-matematik ilişkisi sadece bağlaçlar ile sınırlı değildir. Cümle ve paragraf oluştururken vb. alanlarda da dil-matematik ilişkisi göz önüne alınmalıdır. Cümle kategorilerinin temeli dil-matematik ilişkisine dayanır. Amaç cümlesi, araç cümlesi, koşullu cümleler...Paragraf oluştururken kurgu açısından da dil-matematik ilişkisi mevcuttur. Bunun gibi pek çok alanda karşılaşılan dil matematik ilişkisi bundan dolayı kitabın temel yazılış gayesini oluşturmaktadır. Dil-matematik ilişkisine ilişkin bu temel bilgiler edinildikten sonra metin yazmak hayal etmeye, düşünmeye ve düşünülenlerin bu temel bilgiler vasıtasıyla yazıya dökülmesine dayanır. Gerçekten bu kadar basittir.Kitap içeriğine yönelik temel açıklamaları yaptıktan sonra kitaptan en fazla nasıl istifade edileceği noktasına gelince, içindekiler bölümünde yazılan sıra takip edilerek her bölümün içerisinde yer alan temel bilgiler tekrar tekrar okunarak ezberlemeye ve zihne dil matematiği yerleştirmeye çalışılması gerekmektedir.Bu ezberlemeyi tamamladıktan sonra da metin çalışması bölümünde yer alan mevcut bilgilerin nasıl sentez edileceği ve odak düşünce doğrultusunda nasıl metin oluşturulacağı açıklamalarının kavranması önem taşımaktadır.

SÖZCÜKLER

Kitabın ikinci bölümü olan sözcükler bahsine girmeden önce konunun yazım açısından önemine kısaca değinmek istiyorum. Aşağıda örneklerle detaylandıracağım birtakım sözcüklerden ibaret bu bölümde yer alan sözcükler, yazım tekniğini açısından farklı şekillerde kullanılmaktadır. Şöyle ki, yazıda bir cümlenin diğer bir cümle ile nasıl bağlanacağı hususu zorluk teşkil eden hususların başında gelmektedir. Bu sorunun çözümü açısından, bir cümleden sonra diğer bir cümleyi getirebilmek için bazı sözcükler kullanılır. Bu sözcüklerin gerek anlamca gerekse kullanım bağlamında özelliklerinin kavranması ve bu sözcükleri kullanarak daha sonra yazmaya çalışmak sözcüklerin matematiğinin zihine yerleştirilmesi açısından önemlidir. Ayrıca bu sözcüklerin bir diğer kullanım yeri de bir diğer yazıda karşılaşılan cümlelerin yazı çalışmasına hangi sözcüklerin kullanarak aktarılacağı hususudur. Bu hususu da şu şekilde kısaca açıklarsak: Örneğin, bir A başlıklı yazıda yer alan cümle ve cümlenin ifade ettiği anlamı kendi yazımıza “A başlıklı yazıda yer alan cümlenin ifade ettiği anlam” şeklinde aktaramamız mümkün değildir. Bu amaç doğrultusunda kitabın bu bölümünün ikinci kısmında bahsedeceğim bazı sözcükler kullanılmaktadır. Sözcükler bahsini, aşağıda sıralanan sözcükleri sırasıyla açıklamaya başlayarak açalım:

- 1.) Zira
- 2.) Dolayısıyla
- 3.) –den ötürü
- 4.) Oysa
- 5.) Bu bağlamda
- 6.) Bununla birlikte
- 7.) Nitekim
- 8.) ...şeklinde bir ifadede bulunmak
- 9.) Birtakım
- 10.) İlişkin
- 11.) Bu hususta
- 12.) Öne sürmek
- 13.) Söz konusu

1.)Zira

Sözlük anlamı şu nedenle,çünkü,şundan dolayı olan zira aralarına neden-sonuç ilişkisi kurulabilecek cümleleri birbirine bağlar.Zira kullanılarak bağlanabilecek iki cümle örneği ile kullanımını daha anlaşılır kılalım.Birinci cümle:” Sınavının neticesini öğrendiğinde ziyadesiyle mutlu olmuştu.” İkinci cümle: “Artık onu kaygılandırarak herhangi bir sebep kalmamıştı.” Bu iki cümle arasında neden-sonuç ilişkisi bulunmaktadır.Şöyle ki, birinci cümle ikinci cümlelerin sebebidir.Bu iki cümle zira kullanılarak birbirine bağlanabilir,böylelikle anlatıma bütünlük ve güç kazandırılmış olur.İki cümle zira ile biraraya getirildiğinde,”Sınavının neticesini öğrenince ziyadesiyle mutlu olmuştu.Zira artık onu kaygılandırarak herhangi bir sebep kalmamıştı.” elde edilir.Zira’nın kullanımı bu örneklerle basitçe anlaşılmaktadır.

2.) Dolayısıyla

Sözlük anlamı –den ötürü,yüzünden,nedeniyle olan dolayısıyla, zira gibi aralarında neden sonuç ilişkisi olan cümleleri birbirine bağlar.Fakat zira’dan farkı pekiştirme ve anlatıma güç katmaktan ziyade daha çok neden-sonuç ilişkisi kurulmak istendiğinde kullanılmasıdır.Yine iki örnek cümle ile dolayısıyla’nın kullanımını açıklayalım.Birinci cümle:”Bütün tetkikler hastanın ileri evre kanser olduğunu gösteriyordu.” İkinci cümle:”Artık yapacak hiçbir şey kalmamıştı.”İki cümle incelendiğinde birinci cümle ikinci cümlelerin nedeni pozisyonundadır.İki cümle dolayısıyla kullanılarak birleştirildiğinde,”Bütün tetkikler hastanın ileri evre kanser olduğunu gösteriyordu.Dolayısıyla artık yapacak hiçbir şey kalmamıştı.” elde edilir.Dolayısıyla aynı zamanda cümle içerisinde de kullanılabilir.Örnek verecek olursak:”İş dolayısıyla sık sık bu şehre gelirdi.” cümlesinde, sık sık bu şehre gelmesinin nedeni iştir.Bu cümlede dolayısıyla neden-sonuç bağlantısı kurmaktadır.

3.) –den ötürü

Sözlük anlamı,nedeniyle,yüzünden,dolayı olan –den ötürü dolayısıyla'ya benzer bir kullanıma sahiptir.Dolayısıyla'dan farkı iki cümleyi bağlamak maksadıyla cümle başında kullanılamamasıdır.Kullanımı daha çok dolayısıyla'nın ikinci kullanımına benzer.Cümle içerisinde neden-sonuç ilişkisi oluşturur.Birbiri ile ilişkili iki cümle bağlamında cümleler arası neden-sonuç ilişkisi de kurabilir.–den ötürü'nün bu kullanımlarını örneklendirelim.Cümle içerisinde kullanımı:"Geç kaldığından ötürü özür diledi." cümlesinde özür dilemesinin nedeni geç kalmasıdır.Bu cümlede –den ötürü neden-sonuç bağlantısını oluşturan sözcüktür. Cümleler arası neden-sonuç ilişkisi kurmak maksadıyla kullanımı: "Büroda yaşanan elektrik kesintisi yüzünden işleri bir hayli aksamıştı.Bu sebepten ötürü akşam eve geç gitmek zorunda kalacaktı."

4.) Oysa

Sözlük anlamı –diği halde olan oysa aralarında karşıtlık bulunan iki cümleyi (olumsuzu olumluya,olumluyu olumsuzla) bağlar.Ayrıca cümle başında kullanılarak,olumsuz anlatıma sahip bir cümlede "öyle olduğu halde" anlamı verir.Oysa'nın bu kullanımlarına birer örnek verelim.Olumsuz cümleyi olumlu cümleye bağlamasının örneği:"Çok çalışmasına rağmen kitabı bitirememişti.Oysa bu onun için çok önemliydi."Olumlu cümleyi olumsuz cümleye bağlamasının örneği:"Günlük üç saat çalışıyordu.Oysa bu onu birinci kılmaya yetmiyordu.Oysa'nın cümle başı kullanımının örneği:"Oysa bir hevesti onu bu büyük felakete sürükleyen..."

5.) Bu bağlamda

Bir kelime veya cümle,kullanıldığı yer ve zamana göre veya kendisinden önce ve sonra gelen unsurların çeşitliliği nedeniyle farklı bir anlam kazanmışsa bu durumu ifade etmek için bu bağlamda sözcüğü kullanılır.Kullanımı örneklendirmek için, “Kırmızı otomobil sıfır kilometre değildi fakat kıyasladığımız kendisinin bir model önceki versiyonundan daha nitelikli ve ucuz, bir model sonraki versiyonundan daha az yıpranmış ve daha yeniydi.” cümlesini ele alalım.Bu cümlenin devamında bu cümleye dayanarak içerisinde bu bağlamda içeren yeni bir cümle kurmak istersek,bu cümle:”Bu bağlamda kırmızı otomobili satın almak kendisinin önceki ve sonraki versiyonunu satın almaktan daha avantajlıdır.” olur.Bu sözcüğün kullanımına başka bir örnek verelim.”Dolardaki yükselişi takiben altın fiyatları fırlamıştı.” cümlesini ele alalım.Bu cümleye dayanarak bu bağlamda içeren yeni bir cümle kurmak istersek (fırlamak kelimesi örnek cümlede esas anlamından farklı bir anlamda kullanıldığı için) bu cümle: “Fırlamak kelimesi bu cümledeki kullanımı bağlamında bir anda yükselmek anlamına gelmektedir.” olur.

6.) Bununla birlikte

Herkesçe bilinen bununla beraber,buna ek olarak anlamı dışında bunun böyle olduğuna bakmayarak,mamafih (durum böyleyken,bununla beraber) anlamları da taşıyan bununla birlikte genellikle cümle başlarında dışlama anlamı vermek için kullanılır.Kullanımına ilişkin örnek verecek olursak: “Projenin en önemli adımı olan planlama kısmı tamamlanmıştı.Bununla birlikte işin altı aydan önce bitirilmesi zor gibi gözüküyordu.”

7.) Nitekim

Sözlükte sonuç olarak,sonunda,nasıl ki,gerçekten anlamlarına gelen nitekim genellikle peşisıra gelen iki cümleden sonuç cümlesinin başında, kendisinden önceki cümledeki ifadeyi doğrulamak için kullanılır.Ayrıca cümle içerisinde gerçekten,hakikaten anlamları vermek maksadıyla da kullanılır.Bu kullanımlarına birer örnek verelim.Cümleler arası kullanımı: "Oyunun galibi ilk yarıyı önde bitiren takım olacak gibi gözüküyordu.Nitekim de öyle oldu." Cümle içi kullanımı: "Basketbol oynayan çocuk en uzun boyluydu,nitekim uzamaya devam etti."

8.) ...şeklinde bir ifadede bulunmak

...şeklinde bir ifade kelimesi daha çok alıntı yapılırken kullanılır.Sözcükler bahsine giriş kısmında ifade ettiğim, herhangi bir yazıda yer alan söz öbeği veya cümleyi kendi yazımıza aktarırken bu kalıbı kullanırız.Bu yapının kullanımına ilişkin bir örnek verelim: "Bilinmeyen kelimeler kitabının sonunda yer almaktadır." cümlesini ele alacak olursak,bu cümleyi kendi yazımıza aktarırken ...şeklinde bir ifade sözcüğünü cümle ile birleştirerek, "Bilinmeyen kelimelerin kitabın sonunda yer aldığı şekilde bir ifade" şeklinde düzenlememiz gerekir.

9.) Birtakım

Belirsiz bir çokluğu anlatan;sözlük anlamı bir bölüm,bir bölük,kimi olan birtakım yazıda genellikle bazı anlamında niteleyici olarak kullanılır.Ayrıca başka bir yazıda geçen sözcük ve cümleleri,kendi yazımıza sözcük ve cümleleri kullanmadan kısaltarak aktarmak istediğimizde de birtakım sözcüğünü kullanırız.Kullanımına ilişkin birkaç örnek verelim.Niteleyici olarak kullanımı: "Öneri birtakım insanlarca destekleniyordu." Kısaltma maksadıyla kullanımı: "Gözültına alınan adam;darp edildiğini,hakarete uğradığını ve ifadesinde eksik cümleler bulunduğunu iddia etti." cümlesini kendi yazımıza aktarırken kısaltmak istediğimizde "Gözültına alınan adam tarafından birtakım iddialar ortaya atıldı." şeklinde bir cümle kurulabilir.

10.) İlişkin

Sözlükte;ilişiği, ilgisi, bağı olan anlamlarına gelen ilişkin sözcüğü, ait kelimesi ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Yazıda kullanım amacı daha çok aitlik anlamı vermektir. Bir örnek vererek basitçe açıklayalım: "Yarın yetkililerce konuya ilişkin açıklamalar yapılacaktır." cümlesini ele alırsak burada ilişkin , "açıklamaların konuya ait olduğunu" ifade etmek maksadıyla kullanılmıştır.

11.) Bu hususta

Sözlükte;konu, madde anlamlarına gelen husus kelimesi yazıda daha çok "bu hususta" şeklinde kullanılır ve uzun uzadıya, detaylıca yazılmak istenmeyen cümleleri yazıya aktarırken kısaltma sağlar. Örnek vererek açıklayalım. "Çevre kirliliği konusunda yapılan, bir çok kişinin katılımıyla gerçekleştiren sempozyumda, konu etraflıca tartışıldı." cümlesindeki konuya ilişkin bir yorum yapılmak istendiğinde bu hususta kelimesi şu şekilde kullanılır: "Bu husustaki görüşlerimi bilim dergisinde yayınlanacak olan makalemden açıklayacağım."

12.) Öne sürmek

Sözlük anlamı, "üzerinde görüşülmek üzere ortaya bir düşünce atmak" olan öne sürmek yazıda daha çok kendisinden önce ortaya atılan fikir, iddia, düşünce vesairelere vurgu yapmak amacıyla kullanılır. Kullanımına ilişkin bir örnek verelim: "Yaşlı adam tarafından öne sürülen iddialar kamuoyunda infial uyandıracak nitelikte idi."

13.) Söz konusu

Sözlük anlamı;sözü edilen,üzerinde konuşulan,mevzu bahis olan söz konusu sözcüğü daha çok herhangi bir sözcük,cümle,metin ve benzerlerine işaret etmek amacıyla kullanılır.Kullanımı genellikle vurgu maksadı taşır.Kullanımını örneklendirelim.Referans cümle:"Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu." Örnek cümleler:"İlgili cümlede yer alan 'bardaktan boşanırcasına' sözcüğü hangi anlamda kullanılmıştır?","Söz konusu sözcük, ilgili cümlede mecaz anlamda kullanılmıştır." şeklindedir.Burada söz konusu sözcüğü kalıp cümlede yer alan bardaktan boşanırcasına sözcüğüne işaret etmektedir.

CÜMLELER

Kitabın ikinci bölümü olan cümleler bahsine konunun önemine değinerek başlamak istiyorum. Konunun temel hedefi, cümle ile aktarılmak istenen düşünce doğrultusunda cümlenin nasıl kurgulanması gerektiği hususudur. Cümle kurgulanması noktasında önemli olan; cümle içerisinde, hedeflenen düşünce doğrultusunda kullanılması gereken birtakım ekler ve sözcüklerdir. Misal on beş cümleli bir paragrafta paragrafı oluşturan on beş ögeden biri olan cümle; sözcük hazinemizde yer alan sözcüklerden, cümle için uygun olanlarının seçilerek ihtiyaç duyulan eklerle birleştirilmesiyle elde edilen dilin en önemli ifade biçimidir. Cümleler bölümü içerisinde, cümleler aşağıda sıralandığı şekilde kategorize edilecek ve her bir cümle tipi için kullanılması gereken ek veya sözcükler ve cümle örnekleri başlıklar altında incelenecektir. Cümle kategorileri:

- 1.) Neden-sonuç cümleleri
- 2.) Zıtlık cümleleri
- 3.) Amaç cümleleri
- 4.) Koşullu cümleler
- 5.) Dışlama cümleleri
- 6.) Araç cümleleri
- 7.) Kıyas cümleleri
- 8.) Derecelendirme cümleleri

1.) Neden-sonuç cümleleri

Neden-sonuç cümleleri oluşturulurken; sözcükler arası bağlantı, -den –dan ekinin dolay kelimesiyle birlikte veya dolay kelimesi kullanılmadan tek başına sözcüklere iliştilmesi ile sağlanır. Kullanım örnekleri: “Otobüs saatine yetişemediğinden iş yerine taksi ile gitti.” cümlesinde otobüs saatine yetişememesi neden iş yerine taksi ile gitmesi sonuç olarak göze çarpmaktadır. Neden ve sonuç –den eki ile birbirine bağlanmıştır. “Metin çok uzun olduğundan dolay kitaba özet şeklinde aktarıldı.” cümlesinde metnin çok uzun olması neden kitaba özet olarak aktarılması sonuç olarak dikkat çekmektedir. Neden ve sonuç birbirine –den dolay ile bağlanmıştır.

2.) Zıtlık cümleleri

Aralarında karşıtlık anlamı olan ifadelerin e-rağmen eki ile birleştirilmesiyle zıtlık cümleleri elde edilir. Bir örnek verelim: “Bahar ayında şehir çok yağmur yağmış olmasına rağmen barajlar yeterince dolmamıştı.” cümlesinde bahar ayında şehir çok yağmur yağmış olması ile barajların yeterince dolmamış olması birbirleri ile zıt durumlardır. Bu iki durum zıtlık cümlesi oluşturmak için e-rağmen kullanılarak bağlanmıştır.

3.) Amaç cümleleri

Bir cümlede bir amaç doğrultusunda hareket edildiğini göstermek için –arak –erek ekleri kullanılır. Kullanımına ilişkin örnek verelim: “Resam resimde siyah ağırlıklı tonlar kullanarak karamsar bir atmosfer yaratmaya çalışmış.” cümlesinde siyah ağırlıklı tonların kullanılmasının amacı karamsar bir atmosfer yaratılmaya çalışılmasıdır. Bu iki ifade arasındaki amaç anlamı kullanılarak ile sağlanmıştır.

4.) Koşullu cümleler

Bir cümlede koşul anlamı –madan –meden ekleri kullanılarak sağlanır.Kullanımına ilişkin örnek verelim: “İyice hazırlanmadan sınavı kazanamazsın.” cümlesinde sınavı kazanmanın koşulu iyice hazırlanmaya bağlanmıştır.Bu iki ifade arası koşul anlamı oluşturan bağlantıyı –madan eki sağlamaktadır.

5.) Dışlama cümleleri

Bir cümlede dışlama,hariç bırakma anlamları oluşturulmak isteniyorsa –sızın (olmaksızın,yapmaksızın vb.) eki ve bir yana sözcüğü kullanılır.Dışlama cümlelerine birer örnek verelim: “İngilizce konuşma ve yazma becerileri olmaksızın işe girmesi mümkün gözüküyordu.” cümlesinde olmaksızın sözcüğü kullanılarak İngilizce konuşma ve yazma becerileri hariç tutulmuş ve böyle bir durumda işe girmenin mümkün olmayacağı vurgulanmıştır. Bir diğer örnek: “Patronu ile yaşadığı tartışma bir yana iş hayatı hiç iyi gitmiyordu.” cümlesinde bir yana sözcüğü kullanılarak partonu ile yaşadığı tartışma hariç tutulmuş ve ayrıca iş hayatının iyi gitmediği de vurgulanmıştır.

6.) Araç cümleleri

Cümle oluşturulurken vasıtasıyla,yoluyla,biçimiyle anlamı vermek için genellikle suretiyle sözcüğü kullanılır.Böyle cümlelere araç cümleleri denir. Kullanımına ilişkin örnek verecek olursak: “Başvuru formunu doldurmak suretiyle iş ilanı için başvuru yaptı.” cümlesinde suretiyle sözcüğü kullanılarak başvuru formunu doldurması aracılığıyla iş ilanı için başvuru yaptığı belirtilmiştir.

7.) Kıyas cümleleri

Bir cümlede iki durum kıyaslanmak isteniyorsa, böyle cümlelerde genellikle nazaran sözcüğü kullanılır.Örnek verecek olursak: “Romanın birinci kitabında yazar,romanın ikinci kitabına nazaran daha çok benzetme sanatına başvurmuştur.” cümlesinde nazaran sözcüğü kullanılarak benzetme sanatı açısından romanın birinci kitabı ve romanın ikinci kitabı kıyaslanmıştır.

8.) Derecelendirme cümleleri

Bir cümlede ne kadar anlamında derecelendirme yapmak için ne denli sözcüğü kullanılır.Kullanımına ilişkin örnek verecek olursak: “Ne denli uğraşırsa uğraşsın arzu ettiği miktarda parayı toplayamayacaktı.” cümlesinde uğraşmak eylemini çok yapıldığı anlamında derecelendirmek için ne denli sözcüğü kullanılmıştır.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Noktalama işaretleri çokça bilinen; yazıda duraklama noktalarını ve cümleyi gösteren, vurgu amacıyla kullanılan, anlam karışıklığını önleyerek düşüncenin daha açık ve net bir biçimde ifade edilmesini sağlayan çeşitli işaretlerdir. Noktalama işaretlerinin sayısı ve kullanım alanları çok fazla olduğundan, kitabın bu bölümünde, sadece bir metinde anlam bağlamında kullanım özelliği taşıyan birtakım noktalama işaretlerine yer verilecektir. Anlam bağlamında kullanım özelliği, metinde bu noktalama işaretlerinin kullanılması ile anlam karışıklığının önlenmesi ve metinde anlatılmak istenen düşüncenin daha net bir biçimde aktarılmasıdır. Noktalama işaretlerinin anlam bağlamında kullanım özelliği taşımasının ne demek olduğunu kısaca açıkladıktan sonra noktalama işaretlerinden bahsetmeye başlayalım:

1.) Devamında; kendisine benzeyen fakat cümledeki genel anlam bağlamında kendisinden farklı, virgülle ayrılmış sıralı sözcükler gelen sözcükten sonra noktalı virgül kullanılır.Örneğin:”Şirkette insan kaynakları departmanında çalışan Ezgi;Aslı,Zeynep ve Elif kadar deneyimli değildi.”

2.) Tamlama şeklindeki yapılar herhangi bir noktalama işareti ile ayrılamazlar.Örneğin:”Olayın akıbeti hiç kimse tarafından bilinmiyordu.” cümlesinde olayın akıbeti tamlamasının arasına herhangi bir noktalama işareti getirilemez.Bu durumun istisnası bazı hallerde, tamlama benzeri yapıların arasında virgül kullanılarak anlam karışıklığı giderilmeye çalışılır.Örnek verecek olursak:”Genç,doktora bakarak hafifçe gülümsedi.” cümlesinde genç kelimesinden sonra virgül getirilerek “genç doktor” şeklinde bir anlamın önüne geçilmiştir.

SÖZ SANATLARI,KURGU VE PARAGRAF

Söz sanatları,ifade edilmek istenilen duygu ve düşüncenin,düz yazı üslubundan sıyrılarak kelimelerin bilinen anlamı dışında kullanılmasıyla,edebi zenginliğin ve etkinliğin arttırılması,az sözle çok şey ifade etmektir.İcrası hususunda çeşitli kuralları bulunan söz sanatları Türk Edebiyatı'nda sayıca çok fazla olup kitabın bu bölümünde sadece daha çok günümüz edebiyatı ve düz yazı açısından önemli olan söz sanatlarından bahsedilecektir.

Paragraf, çeşitli cümlelerin amaçlanan duygu ve düşünce doğrultusunda bir araya getirilmesiyle oluşan metin bölümleridir.Paragrafı oluşturan cümlelerin bir araya getirilmesinde en önemli husus kurgudur.Kurgu kitabın bu bölümünde de ele alınacağı gibi çeşitli teknikler kullanılarak oluşturulur.Ayrıca bölümün devamında kurguyu destekleyen birtakım öğelere de yer verilecektir.

Bölümün sonunda paragrafta anlatım bütünlüğünün ne olduğu açıklanacak,anlatım bütünlüğünün bozulması örnekleri de aktarılacaktır.

Aşağıda sıralanan başlıklardan söz sanatları ile bölüme başlayalım:

- 1.) Benzetme sanatı
- 2.) Kişileştirme ve konuşturma sanatı
- 3.) Soru sanatı
- 4.) Beklenmezlik sanatı
- 5.) Kesiş sanatı
- 6.) Betimleme
- 7.) Öyküleme
- 8.) Tanık gösterme
- 9.) Açıklayıcı anlatım
- 10.) Tartışmacı anlatım
- 11.) Nesnel anlatım
- 12.) Öznel anlatım
- 13.) Tanım
- 14.) Karşılaştırma
- 15.) Genelleme
- 16.) Saptama
- 17.) Çıkarım
- 18.) Öngörü
- 19.) Kaplam ve İçlem
- 20.) Tümevarım
- 21.) Analoji
- 22.) Görsel öğelerden yararlanma
- 23.) İşitsel öğelerden yararlanma
- 24.) Paragraf kuralları

1.) Benzetme sanatı

Aralarında çeşitli yönlerden benzerlik bulunan iki ögenin benzetme edatları olan gibi,kadar kullanılarak birbirine benzetilmesi ile yapılan sanattır.Örnek verecek olursak:”Dağlar kadar yığılmış samanların içerisinde,kaybolan parayı bulmak çok zordu.” cümlesinde kadar edatı kullanılarak yığılan samanlar, dağlara benzetilmiştir.

2.) Kişileştirme ve konuşurma sanatı

İnsan dışındaki öğelere insan özelliği verme sanatına kişileştirme denilir.İnsanın konuşma özelliğinin başka varlıklara verilmesi sanatı da konuşurmadır.Kişileştirme sanatına örnek verecek olursak: “Güneş baharın gelmesiyle sabahları gülümsemeye başladı.” cümlesinde insana ait gülümseme özelliği güneşe aktarılmıştır.Konuşurma sanatına örnek verirsek:”Rüzgar bulutlara fısıldadı:’Durma dök gözyaşını!’” cümlesinde rüzgar bir insan gibi konuşturulmuştur.

3.) Soru sanatı

Anlatımda soru cümleleri kullanılarak, anlatımın zenginleştirilmesi sanatıdır.Genellikle soruların cevabı yoktur.Okuyucu bu yolla yazıya daha fazla dahil edilir.Örnek verirsek:”Nasıl böyle akıp gidiyor zaman hiç fark ettirmeden?” cümlesinde nasıl sözcüğü kullanılarak bir soru cümlesi oluşturulmuş ve anlatıma canlılık katılmıştır.

4.) Beklenmezlik sanatı

Metnin okuyucuyu şaşırtma maksadıyla,okuyucunun beklemediği şekilde sonlandırılma sanatına beklenmezlik sanatı denir.Örnek verecek olursak: “Adam arabaya bindi.Kontağı açtı ve radyodan müzik dinlemeye başladı.” cümlesinde adamın arabaya binerek kontağı açmasının akabinde hareket edeceği düşünülürken “Radyodan müzik dinlemeye başladı.” denilerek okuyucu şaşırtılmıştır.

5.) Kesiş sanatı

Sözü yarıda keserek anlatımı güçlendirme sanatıdır.Örnek verecek olursak:"Yağmurun dinmesini takiben bulutlar çekilmeye başlamıştı.Gökyüzü daha maviydi.İşıl ıslıl parıldayan güneş..." cümlesinde "ışıl ıslıl parıldayan güneş..." denilerek cümleye devam edilmemiş ve anlatıma güç kazandırılmıştır.

6.) Betimleme

Betimleme tekniği,bir yerin adeta resmini çizercesine tasvirini yapmaktır.Örneğin:"İki tepenin arasından yokuş aşağı akan şelale, o kadar hızlı akıyordu ki zemindeki büyüklü küçüklü pek çok taşa çarpıyor ve çapma etkisiyle hoş sesler çıkartıyordu."

7.) Öyküleme

Bir olayın kişi,zaman ve mekan öğeleri kullanılarak adeta yaşamışcasına anlatılmasıdır.Örnek verecek olursak:" Pazar günü piknik için ailecek ormana gittik.Mangal yapmak için ateş yaktık..."

8.) Tanık gösterme

Tanık gösterme ünlü bir düşünür veya bir yazarın sözünü paragraf içerisinde tırnak işareti kullanılarak olduğu gibi aktarmaktır.Örneğin:"...Konuyla alakalı ünlü düşünür Descartes'in bir sözü: 'İyi kitaplar okumak,geçmiş yüzyılların en iyi insanlarıyla sohbet etmek gibidir.' şeklindedir."

9.) Açıklayıcı anlatım

Bir konu hakkında (genellikle bilimsel) okuyucuya bilgi vermek maksadıyla yazılan yazıda kullanılan anlatım açıklayıcı anlatımdır. Nesnel ifadeler kullanılır. Örneğin: "Üst solunum yolu enfeksiyonları genellikle bakteriyel, viral nedenler kaynaklı kişiden kişiye bulaşabilen enfeksiyonlardır. Korunulmasında çeşitli önemler önem taşır..."

10.) Tartışmacı anlatım

Yazıda bir savın savunularak okuyucuya kabul ettirilmeye çalışıldığı, diğer bir savın da çürütölmeye çalışıldığı anlatım türüdür. Soru cümlelerinden faydalanılabilir. Örneğin: "Günümüzde kimilerince doğal gazın çevreye zararı olmayan bir enerji kaynağı olduğu iddia ediliyor. Çevreye hiçbir zarar vermeksizin bu enerji kaynağının eldesi nasıl mümkün olabilir? Gerek kırıcı olarak kullanılan kimyasallar, gerek deniz altında yapılan çalışmalarda suya karışan gaz çevre kirliliği oluşturmaktadır..."

11.) Nesnel anlatım

Nesnel anlatım sayısal ve bilimsel ifadeler kullanılarak, herkesçe bilinen kanıtlanabilir bir gerçeği okurun düşüncesinden bağımsız ifade etmektir. Nesnel anlatıma bir örnek verecek olursak: "Su 100 santigrat derecede kaynar."

12.) Öznel anlatım

Yazarın duygu ve düşüncelerini içeren, bilimsel özellikte olmayan, tartışmaya açık ve genellikle yorum niteliğinde olan anlatım tarzı öznel anlatımdır. Öznel anlatım için "Genç yazarın yeni romanın kurgusu diğer romanlarına nazaran daha karmaşık ve daha hayranlık uyandırıcıydı." cümlesi örnek verilebilir. Yapılan öznel anlatım örneklerle güçlendirilmek istendiğinde: "Çünkü yazarın yeni romanında diğer romanlarının aksine ana karakter ve yardımcı karakterler sayıca fazlaşmış ve zaman kavramı farklı boyutlarda ele alınmıştır." cümlesi kurulabilir.

13.) Tanım

Tanım,bir şeyin ne olduğunun açıklanmasıdır.Tanım yapılırken genellikle nesnel anlatımdan yararlanılır.Tanım için bir örnek verirsek:" Güneş tutulması,belirli bir düzlemde ayın dünya ile güneşin arasına girerek dünya üzerinde belirli bölgelerin güneş ışığı almasını engellemesi ile meydana gelen bir olaydır."

14.) Karşılaştırma

Karşılaştırma,iki veya daha fazla kavram ya da nesnenin birbirlerine benzerlik,karşıtlık açısından kıyaslanmasıdır.Karşılaştırma yapılırken;kadar,gibi,daha,oranla gibi kelimeler kullanılır.Örnek verirsek:"Yeni ölçümler,bir önceki ölçümlere oranla sıcaklığın daha fazla arttığını gösteriyordu."

15.) Genelleme

Genelleme,özel bir kavrama ait özelliklerin daha genel bir kavramı kapsayacak şekilde kullanılmasına genelleme denilir.Yazıda,daha çok verilen örneklerin kapsamının genişletilmesi maksadıyla;çoğu,bir çoğu kelimeleri kullanılarak genelleme yapılır.Kullanımına ilişkin örnek verecek olursak:"Ülkelerin çoğu demokrasi ile yönetilmektedir."

16.) Saptama

Saptama,paragrafta açıklanan düşüncüyü genellikle örneklendirme yoluyla,sayısal veriler kullanarak belirginleştirmedir. Örneğin:İstatistiklere göre x hastalığı kadınlarda iki kat fazla görülmektedir.

17.) Çıkarım

Çıkarım,bir veya daha çok önermeden mantıksal akıl yürütme yoluyla yeni bir önerme elde edilmesidir.Yazıda genellikle anlatılan düşünce doğrultusunda,düşünceye paralel akıl yürütme yoluyla elde edilen cümleler kurulmasıdır.Kullanımına ilişkin örnek verecek olursak:”Sanayi hızla gelişen,enerji sarfiyatı yapılan alanların başında gelmektedir.Enerji sarfiyatı yapılan faaliyetler çevreyi dolaylı olarak kirletmektedir.O halde sanayi çevreyi kirleten alanların başında gelmektedir...” şeklindeki paragrafta ilk iki cümleden yararlanılarak üçüncü cümledeki “sanayinin çevreyi kirleten alanların başında geldiği” çıkarımı yapılmıştır.

18.) Öngörü

Öngörü, bir şeyin sonucunun ne olacağını önceden kestirmektir.Yazıda genellikle bekleniyor,tahmin ediliyor gibi sözcüklerle birlikte kullanılır.Örnek verirsek:”Bu yılki yıl sonu enflasyon yüzde beşin altında bekleniyor.”

19.) Kaplam ve İçlem

Kaplam,bir kavramın nesnelerin genel özelliklerine işaret etmesidir.İçlem,nesnelerin özel niteliklerine işaret eder. Bir kavramın kaplamı arttıkça içlemi azalır,içlemi arttıkça kaplamı azalır.Kavramlar genelden özele gittikçe kaplam azalır.Kavramlar özelden genele gittikçe içlem azalır.Kaplam ve içleme ilişkin bir örnek verirsek:Şirket 8 ayrı departmandan oluşuyordu.Her departman kendi içerisinde 3 ayrı ekibe ayrılıyordu...” cümlesinde departman sözcüğü ekip sözcüğüne kıyasla kaplamı geniş içlemi dar bir kavram,ekip sözcüğü departman sözcüğüne göre içlemi geniş kaplamı daha dar bir kavramdır.

20.) Tümevarım

Tümevarım,tekilden çoğula akıl yürütme yoluyla varmadır.Verilen önermeye dayanarak geneli içeren yeni bir önermede bulunulur.Örnek verirsek:"1,3,5,7,9 tam sayı olarak ikiye bölünemezler." cümlesine dayanarak bir tümevarımda bulunulursa bu: "O halde tek rakamlar ikiye tam sayı olarak bölünemez." cümlesi olur.

21.) Analoji

Analoji,iki şey arasındaki benzerliğe dayanarak birisi hakkında verilen hükmü diğeri hakkında da vermektedir.Özelden-özele gidiş söz konusudur.Örnek verirsek:"Bakteriler genetik materyale sahiptir ve suretle kalıtsal özelliklerini koruyabilirler." cümlesinde dayanılarak bir analogide bulunulmak istendiğinde:"Viruslar genetik materyale sahiptir.O halde viruslar da bu suretle kalıtsal özelliklerini koruyabilirler." elde edilir.

22.) Görsel öğelerden yararlanma

Bir yazı kurgulanılırken;şelale,orman vb. fotografik nitelikte göze hitap eden öğeler kullanılarak anlatım zenginleştirilmişse bu anlatımda görsel öğelerden yararlanılmış olur.

23.) İşitsel öğelerden yararlanma

Bir yazı kurgulanırken;cik-cık şeklinde ifade edilen kuş sesleri,şırıl-şırıl şeklinde ifade edilen su sesi vb. öğeler kullanılarak anlatım zenginleştirilmişse bu anlatımda işitsel öğelerden yararlanılmış olur.

24.) Paragraf kuralları

- Paragrafın öncelikle önemli ögesi başlıktır.Paragrafın genel amacı doğrultusunda bir-iki sözcükten oluşan bir başlık ile paragraf yazılmaya başlanılır.
- Paragrafa herhangi başka bir cümleyle bağlantısı olduğu hissi uyandırmayan genel anlatımlı bir cümleyle giriş yapılır.Örneğin:”Düşünmek insan olmanın en önemli göstergesidir...”
- Paragraf giriş,gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur.Giriş bölümünde paragrafın temel düşüncesi ve düşüncenin çıkış noktası kısaca açıklanır.Giriş bölümünde genellikle tanım yapılır veya amaç cümleleri ve neden-sonuç cümleleri kullanılır.Gelişme bölümü paragrafın ana düşünce doğrultusunda detaylandırılmasından oluşur.Birtakım örnekler verilebilir veya soru sanatı ve benzetme sanatı kullanılabilir.Ancak genellikle gelişme bölümünde genelleme,saptama,karşılaştırma,tanık gösterme yapılır.Aynı zamanda neden-sonuç cümlesi,zıtlık cümlesi,kıyas cümlesi,amaç cümlesi,araç cümlesi,dışlama cümlesi,koşullu cümleler,derecelendirme cümleleri kullanılabilir.Sonuç bölümü paragrafta aktarılan düşünce neticesinde varılan sonucun ifade edildiği bölümdür.Sonuç bölümünde genellikle saptama,çıkarım yapılır.Öngörude bulunulabilir veya kesiş sanatı kullanılabilir.

Paragraf Anlatım bütünlüğü oluşturacak şekilde kurgulanmalıdır.Anlatım bütünlüğünün bozulmasına örnekler verecek olursak:

(1) ABD’nin kuruluşu... (2) ABD’nin yüzölçümü... (3) ABD’nin nüfusu... (4) Kenya’nın nüfusu... Dört cümleden oluşan bir paragrafta anlatımın nasıl bozulduğunu kolaylıkla fark edebiliriz.İlk üç cümle ABD ile ilgili özelliklerden bahsediyorken konu bir anda anlatımı bozacak şekilde Kenya’ya kaydırılmış.

Bir paragraf oluşturulmak istendiğinde cümleler bir bütünlük oluşturacak şekilde birbirini izlemelidir.Örnek verecek olursak:” Müzik çeşitli türleri olan bir sanat türüdür.Bu türler;pop,caz,classic... olarak sıralanabilir.Pop müzik günümüzde popüler bir müzik türüdür.” Bu üç cümle ele alındığında birinci ve ikinci cümlelerin paragraf oluşturacak şekilde birbiri ile bir bütünlük içerisinde devam ettiği,üçüncü cümlelerin ise farklı bir konuyla giriş yaptığı anlaşılır.Bu iki cümle arasındaki bağlantı bu türler sıfat tamlaması ile sağlanmış olup,birinci cümlede müziğin türlerden oluştuğu söylenmiş ve ikinci cümlede bu türlerin ne olduklarını örneklendirmiştir.Fakat üçüncü cümlede ikinci cümlede yer alan pop müzik kelimesi kullanılmış olmasına rağmen paragrafın genel akışı müziğin bir alt türü olan pop müzik değil de müzikle ilgili olduğundan üçüncü cümle paragrafın genel anlatımını bozmuştur.

METİN ÇALIŞMASI

Türkçe'nin basit kullanım özelliklerini bölümler halinde kısaca açıkladıktan sonra belki de işin en önemli kısmı olan metin oluşturma kısmına geldik. Kitabın buraya kadar olan kısmında ifade ettiğim kuralları kullanarak, kitabın bu bölümünde metin yazmaya çalışacağız. Metin çalışması olarak ifade ettiğim bu çalışmayı yaparken, verilen anahtar sözcükleri yazının kurgulanması açısından istenen cümle ve paragraf kuralları çerçevesinde bir araya getireceğiz. Metin oluşturma açısından işin püf noktası kitabın diğer kısımlarında açıkladığım kuralları tekrar tekrar okuyup iyice öğrenmektir. Bu kuralları iyice öğrenip bu bölümü de verilen anahtar sözcükleri metin içerisinde bulup nasıl metne yerleştirildiğini kavrayarak tamamladıktan sonra artık sizler de anahtar sözcükler kullanarak metin oluşturmaya başlayabilirsiniz.

1.) Anahtar sözcükler:Yağmur,asfalt,otobüs,ağaçlar,insanlar

İstenilen cümle ve paragraf kuralları:Betimleme,öyküleme,görsel ve işitsel öğelerden yararlanma,-den ötürü,neden-sonuç cümlesi, zıtlık cümlesi,amaç cümlesi,benzetme,karşılaştırma,dışlama cümlesi

Örnek metin:

YAĞMURLU BİR GÜN

Nisan ayının güneşli bir gününün ikindi vaktiydi.Pazar günü olduğu için işe gitmemiş olmamdan ötürü,hava günlük-güneşlik olmasına rağmen dışarıya çıkar çıkmaz bastıracak bahar yağmurunu hesaba katmadığımdan şemsiyemi yanıma almadan, birazcık gezintiye çıktım.Evim çarşıya yakın olduğu için yürüyerek çarşıya doğru gitmeye karar verdim.Tam şehrin kalabalık caddesine geldiğimde gökyüzünde siyah bulutlar belirdi.Akabinde birden şarıl şarıl gökyüzü yarılmışcasına yağmur yağmaya başladı.İnsanlar kendilerini yağmurdan korumak için kaçışmaya başladı.Ben de kendime sığınacak bir yer bulup yağmurun dinmesini bekledim.Şemsiyemi yanıma almadığım için kendime sığınacak bir yer buluncaya dek kıyafetlerim epey ıslanmıştı.Yağmurun dinmesi de başlaması kadar hızlı oldu.Yağmuru dindiğinde asfalt su gölüne dönmüştü.Cadde kenarındaki ağaçlar yağmurla ıslandığından yaprakları her zamankinden daha da yeşil gözüküyordu.Yoldan geçen otomobiller cadde kenarında bekleyen insanların üzerine su sıçratıyordu.Bu durumdan rahatsız olan insanlar herhangi bir tartışmaya mahal vermeksizin,tekrar yağmur başlamadan evlerine gidebilmek için büyük yolcu otobüslerine akın etmeye başladılar.Ben de gezintimi erken noktlayıp zaten kıyafetlerim yeterince ıslak olduğundan yağmurun tekrar başlamasından korkup eve gitmek üzere otobüse bindim...

2.) Anahtar sözcükler:Kasaba,Suat Bey,bakkal,Cemal,Leman Hanım,Sibel,jandarma

İstenilen cümle ve paragraf kuralları: Öyküleme,kişileştirme,neden-sonuç cümlesi,-den ötürü,...şeklinde bir ifade

Örnek metin

BİR ÖLÜM

Sessizliğin egemen olduğu,sokakları adeta insanları kovmuşçasına boş olan dağların yamacında kurulu küçük bir kasabaydı burası.Günlerden bir kış günü kasaba sakinlerinden Suat Bey bakkala gitmek için evinden dışarı çıkmıştı.Hava buz gibi soğuk,her yer günlerce kar yağmasından ötürü karla örtülüydü.Bunu bilen Suat Bey sıkıca giyinmiş atkısını ve beresini de yanına almıştı.Bakkala vardığında bakkalla biraz sohbet etmeye başladı.Bakkal kasaba sakinlerinden ihtiyar Leman Hanım'ın uzun süredir bir şeyler almak bakkala uğramadığını, onu hiç görmediğini ifade edip Suat Bey'e kendisinin Leman Hanım'ı görüp görmediğini sordu.Suat Bey kendisinin de uzaktan akrabası olan Leman Hanım'ı bayağıdır görmediğini belirtti.Bakkal, "Leman Hanım'ın genç yeğeni Cemal az evvel buradaydı." dedi. Gazete alarak dükkandan ayrıldığını söyleyip,devamında Cemal'e de Leman Hanım'ı sorduğunu ifade eden bakkal, "Cemal'den 'Uzun süredir halamın evine uğramıyorum.Bilmiyorum neden dışarı çıkmadığını.' şeklinde bir cevap aldım." dedi.Suat Bey Leman Hanım'ın nerede olduğu hakkında kaygılanmaya başlamıştı.Ekmeği alıp bakkala "Geçerken ben bir uğrar bakarım Leman Hanım'a." diyen Suat Bey dükkandan ayrıldı.Evinden bakkala geldiği yoldan gitmeyip yolunu değiştirerek Leman Hanım'ın evine doğru yöneldi.Leman Hanım'ın evine yaklaştığında Leman Hanım'ın yeğeni Cemal ile karşılaştı.Cemal Suat Bey'i gördüğünde bayağı şaşırılmıştı.Suat Bey'e neden buraya geldiğini sordu.Suat Bey ise Leman Hanım'ı merak ettiğini,ona bir bakmak için geldiğini söyledi.Akabinde Cemal kendisinin halasının evine aynı amaçla uğradığını söyleyip, "Halam gayet iyi olduğunu biraz rahatsız olduğu için dışarı çıkmıyor." dedi.Suat Bey'e "Kaygınız için çok teşekkürler,halam rahatsız edilmek istemiyor." dedi.Suat Bey Cemal'in bu telaşının nedenini anlayamamıştı.Biraz duraksayıp,"Peki." diyerek oradan ayrıldı.Ertesi gün Suat Bey tekrar dışarı çıkıp Cemal'in bu telaşından kuşkulandığı için yeniden Leman Hanım'ın evinin olduğu muhite gitti.

Gittiğinde gördüğü manzaraya inanamamıştı.Jandarma tarafından evin önüne şerit çekilmişti.Burada kimsede bir bilgi alamayan Suat Bey bir duyumu olup olmadığını sormak için bakkala uğradı.Bakkala “Leman Hanım’ın evine şerit çekilmiş haberin var mı?” diye sordu.Bakkal ise “Leman Hanım’ı öldürmüşler.Jandarma tahkikat için eve şerit çekmiş.” dedi.Olayın detayını bilmediğini söyledi.Ertesi gün gazete haberini okuduğunda Suat Bey “İnsanlar nasıl böyle olabiliyorlar?” diyerek gözyaşlarını tutamadı.Gazete haberinde Leman Hanım’ın kızı Sibel tarafından öldürüldüğü,öldürüldüğüne Cemal’in şahitlik ettiği fakat kendisinin de bu olaydan dolayı suçlanacağından korktuğundan kimseye söylemeyerek,Sibel’in “Cesedi burada bırakalım.Ben şimdi buradan ayrılmak zorundayım.Daha sonra cesedi ortadan kaldırmak üzere geleceğim.” demesi üzerine Sibel’in gelmesini beklediği,günlük giderek Leman Hanım’ın evine kimsenin gelip gelmediğini kontrol ettiği,daha sonra Sibel’in pişmanlık duyarak Jandarmaya teslim olup durumu anlattığı ve böylece tahkikat başlatıldığı yazıyordu.

3.) Anahtar sözcükler:Deneme,makale,Montaigne,Ahmet Haşim,Nurullah Ataç,genç okurlar

İstenilen cümle ve paragraf kuralları:Açıklayıcı anlatım,tanım,karşılaştırma,saptama,çıkarım,öngörü,nesnel anlatım,zira,dolayısıyla,öne sürmek,söz konusu,bununla birilikte

Örnek metin

DENEME NEDİR?

Deneme,yazarın bir görüş doğrultusunda düz yazı biçiminden sıyrılıp öznel anlatım kullanarak kaleme aldığı genellikle sohbet havasında geçen, bir şeyi kanıtlama gayesinin güdülmediği yazı türüdür.Yazarın kendi kendine sorduğu sorular deneme yazısının önemli bir kısmını teşkil eder. Söz konusu yazı türü;bilimsel verilere yer verilmemesi,içtenlik ve doğallıkla kaleme alınmasıyla diğer pek çok türden ayrılır.Bununla birlikte deneme yazısı bir görüş doğrultusunda kaleme alınmasıyla makale türüne benzer.Makale türünden farkı,günübirlik kısa yazılar olması,öne sürülen bir iddia ve bu iddiayı ispatlama noktasında bir gayretin olmayışıdır.O halde deneme yazısı,makale türüne benzemekle birlikte;içtenlikle kaleme alınması,sohbetvari bir üslup kullanılması ve bir iki sayfalık kısa yazılar olması nedeniyle müstakil bir tür olarak ön plana çıkmaktadır.Deneme türünün ilk örneklerini Fransız yazar Montaigne vermiştir.Türk Edebiyatı'nda bu türün ilk örnekleri Tanzimat sonrası özellikle Servet-i Fünun döneminde Ahmet Haşim tarafından verilmiştir.Nurullah Ataç,Vedat Günyol gibi yazarlar da bu türde öne çıkmaktadır.Günümüzde deneme türü;klasik yazının sıkıcı üslubundan uzak,şiirsel bir anlatıma sahip olması nedeniyle bazı gençler tarafından sevilmekte ve zevkle okunmaktadır.Dolayısıyla okur potansiyeli gereği genç yazarlar da bu türde nitelikli eserler üretmek için daha fazla gayret gösterecekler gibi gözüküyor.Zira deneme türünde üretilen eser sayısı ve niteliği itibarıyla önemli bir ilerleme kaydedilmiştir.

4.) Anahtar sözcükler:Sinema,kurgu,iki farklı görüş

İstenilen cümle ve paragraf kuralları:Tartışmacı anlatım,öznel anlatım,tanım,saptama,karşılaştırma,nitekim,söz konusu

Örnek metin

SİNEMADA KURGU TARTIŞMASI

Şimdilerde sinema yazarları arasında bir kurgu tartışması almış başını gidiyor.Sinemada kurgu,senaryoyu oluşturan ögelerin neler olacağı ve bu ögelerin nasıl bir düzen içerisinde bir araya getirilip nasıl bir biçimde-ilerleyen bir filmi oluşturacak şekilde- sıralanacağını belirlenmesidir.Bu tanım çerçevesinde sinema yazarları arasında iki farklı görüş söz konusudur.Bunlardan birincisi,kurgunun merkezine ana karakteri alan ve diğer ögeleri geri planda bırakıp,kurgunun akışını ana karakterden diğer öğelere doğru olacak şekilde belirleyen görüştür.İkinci görüş ise,kurgunun merkezine herhangi bir karakteri koymayan,kurgu akışını ana karakter ve diğer ögeleri birbirleri ile bağlayarak,birinden diğerine olmayacak şekilde oluşturan görüştür.Birinci görüşü savunanlar diğerlerini; kurguda düzenin olmadığı,kuralsızlığın egemen olduğu gibi gerekçelerle eleştirmektedirler.İkinci görüşü savunanlar ise diğerlerini;kurguda devamlılığın olmadığı,kurgunun izleyicide merak oluşturacak şekilde detaylandırılmadığı,kurgunun basit olduğu gibi gerekçelerle eleştirmektedir.Bana bu tartışma anlamsız geliyor.Kurguda amaçlanan,aktarılmak istenen duygu ve düşünce doğrultusunda kurgunun biçiminin de farklılık göstermesi doğal değil mi? Bence burada üstünlük tartışmasının kurgu biçimi üzerinden yapılmaması gerekir.Nitekim hangi tarza kurgu ile kurgulanırsa kurgulansın;malzemesi iyi olan, üzerinde çok çalışılan ve amaçlanan duygu ve düşünceyi izleyiciye iyi aksettiren eser diğerlerinden daha üstündür.

5.) Anahtar sözcükler:Sağlıklı olmak,endokrin sistem,pankreas,insulin,paratiroid bezi

İstenilen cümle ve paragraf kuralları:Kaplam ve işlem,tanım,neden-sonuç cümlesi,amaç cümlesi,analoji

Örnek metin

SAĞLIĞIMIZ

Sağlıklı olmak,sadece bedende rahatsızlık veren bir hastalığın bulunmayışı olmayıp aynı zamanda biyolojik,ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlanmaktadır.Sağlığımızın bozulması,vücudun çeşitli sistem ve organlarının normal işlevinde meydana gelen aksamalardan ileri gelmektedir.Örnek verecek olursak:Halk arasında “şeker hastalığı” olarak bilinen diyabet hastalığının nedeni olarak iki temel sebep ön plana çıkmaktadır.Bunlardan birincisi [Tip 1 diyabet olarak da adlandırılan], pankreas denilen organımızın adacık hücrelerinden kan şekerinin düşürülmesini sağlayan insulin hormonunun yeterli salgılanmamasıdır.Diğeri ise [Tip 2 diyabet olarak da adlandırılan];insulin hormonuna,hormonun glukoz denilen kan şekerini hücre içerisine sokmak için hedefi olan dokuların yanıtıslığıdır.Bu örneklerden anlaşılacağı üzere hastalıklar genel manada sistemlerin;özel manada ise organ,doku ve hücrelerin normal işlevlerini görmemesinden kaynaklanmaktadır.Verdiğimiz örneğe dayanarak bunu biraz daha açarsak,diyabet hastalığı genel manada bir endokrin sistem hastalığı,özel manada ise bir pankreas veya insulin hormonu hastalığıdır.Pankreas adacık hücreleri ve paratiroid bezi endokrinolojik olarak birbirine benzer.Paratiroid bezinden salgılanan parathormon adı verilen bir hormon da kalsiyum mineralinin kanda düzeyinin korunması açısından önemlidir.O halde pankreas adacık hücreleriyle,çalışma mekanizması açısından paratiroid bezi arasındaki endokrinolojik benzerliğe dayanarak paratiroid bezinin çalışmasındaki çeşitli kusurların diyabet hastalığına benzer şekilde hastalıklara yol açacağı aşikardır.Sonuç olarak vücudumuzda hastalıklar çeşitli biyolojik mekanizmaların bozulmasından ileri gelmekte ve bu hastalıklar bozulan mekanizmayı düzetme maksadıyla verilen ilaç ve cerrahi yöntemlerle tedavi edilmeye çalışılmaktadır.

SONSÖZ YERİNE

Bu kısma bir sonsöz yazmak yerine, kitabın faydalı olması dileklerimle nokta koyuyorum. Giriş kısmında da ifade ettiğim gibi bu kitabın püf noktası, kuralları tekrar tekrar okuyarak ezberlemeye çalışmaktır. Bu ezberleme tamamlandıktan sonra görülecektir ki yazı yazmak çok kolay hale gelmiş olacaktır. Dil-matematik ilişkisinin temeli buna dayanır.

TEŞEKKÜRLER ...